

Regionų komiteto perspektyvinė nuomonė — Kaip regionai padeda siekti Europos klimato kaitos ir energetikos tikslų, ypatingą dėmesį skiriant Merų paktui

(2009/C 76/04)

REGIONŲ KOMITETAS

- primena ES institucijoms, kad veiksmai vietose yra esminė žmonių elgesio pokyčių sąlyga. Šie pokyčiai labai svarbūs siekiant 20 proc. energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Europos Komisija ir Europos Parlamentas jau pripažino esminį regionų ir miestų vaidmenį siekiant šių tikslų;
- pažymi, kad transportas, būstas ir visuomeniniai pastatai bei visuomeninio apšvietimo infrastruktūra, kuriuos planuoja ir teikia vietos ir regionų valdžios institucijos, yra tos sritys, kuriose galima gerokai sumažinti išmetamą CO₂ ir sutaupyti daug energijos;
- mano, kad miestų veiksmų planus reikia parengti pagal regionų ir nacionalinius planus. Regioniniai planai galėtų būti vietos ir nacionalines iniciatyvas siejanti grandis, kuri užtikrintų vietos planų rengimo nuoseklumą. Svarbu, kad veiksmų planuose būtų numatytos atitinkamos praktinės priemonės ir privalo būti užtikrintas jų įgyvendinimui reikalingas finansavimas;
- mano, kad Merų paktas turėtų būti atnaujintas, sudarant galimybę visoms subnacionalinės valdžios institucijoms, įskaitant regionų, tapti jo narėmis;
- ragina priderinti ES skiriamą finansavimą, suteikiant prioritetą tvarios energijos vartojimo skatinimui, pavyzdžiui, nuo 3 proc. iki 5 proc. padidinti procentinę regioninio finansavimo dalį, skirtą pagerinti gyvenamųjų pastatų energijos efektyvumą. EIB paskolos turėtų būti lengvai prieinamos vietos ir regionų valdžios institucijoms, norinčioms investuoti į energijos vartojimo efektyvumo programas; skatinti naudoti atsinaujinančios energijos šaltinius ir mažinti išmetamo CO₂ kiekį;

Pranešėja: Kay TWITCHEN (JK/ELP), Esekso grafystės tarybos narė

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

REGIONŲ KOMITETAS

Pagrindinės nuostatos

1. pritaria Europos Komisijos raginimui pateikti pastabų dėl regionų vaidmens įgyvendinant Merų paktą;
2. pabrėžia, kad kiekvienas pilietis turi teisę žinoti, ką daro jo išrinkti atstovai, kad būtų užtikrintas aplinkos tvarumas ateities kartoms;
3. pabrėžia, kad Merų paktas suteikia merams puikią galimybę įtraukti piliečius į bendrą ir konstruktyvią veiklą, skirtą klimato kaitos problemoms spręsti, ir leis Europos Sąjungai užimti lyderio poziciją šioje srityje;
4. primena ES institucijoms, kad veiksmai vietose yra esminė žmonių elgesio pokyčių sąlyga. Šie pokyčiai labai svarbūs siekiant 20 proc. energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Be to, Europos Komisija ⁽¹⁾ ir Europos Parlamentas ⁽²⁾ jau pripažino svarbų regionų ir savivaldybių vaidmenį siekiant šio tikslo;
5. pažymi, kad skatindamas tvarios energijos gamybą ir energijos vartojimo efektyvumą, Merų paktas gali paskatinti miestus ir regionus padaryti pakeitimus, kurie reikalingi norint apsaugoti labiausiai pažeidžiamus piliečius, ypač tuos, kurių pajamos mažos ir fiksuotos, nuo didelių energijos kainų ir negalėjimo sumokėti už šildymą poveikio. Tačiau, įgyvendinant priemones, reikėtų stengtis išvengti subsidijuojamos energijos vartojimo ir taikyti dideles finansines paskatas siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą ir, esant galimybei, mažinti energijos suvartojimą;
6. pažymi, kad regionų ir vietos valdžios institucijos jau ėmėsi veiksmų ir iniciatyvų, kuriomis prisidės prie ES klimato kaitos politikos tikslų bei drąsiais ir būtinais sprendimais padidinti energijos vartojimo efektyvumą savo piliečių ir aplinkos labai patvirtins savo lyderio poziciją. Merų paktas, kartu su kitomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis iniciatyvomis, sukuria tvirtą mechanizmą, suteikiantį naujų impulsų tęsti šį darbą;
7. pritaria naujai sukurtai galimybei atsižvelgti į ankstesnius savivaldybių pasiekimus energijos vartojimo efektyvumo arba energijos taupymo srityje ir kviečia savivaldybes, kurios yra pradininkės šioje srityje, aktyviai dalyvauti pakte ir supažindinti su savo projektais;
8. teigiamai vertina sėkmingą Merų pakto startą ir plataus masto Europos savivaldybių išpareigojimą sutaupyti daugiau nei 20 proc. energijos. Tačiau kyla pavojus, kad jei prie Merų pakto prisijungs tik didieji miestai, tai bus tik simbolinis gestas. Atėjo laikas įpareigoti visas subnacionalinės valdžios institucijas, savivaldybes ir regionus, kas būdinga kiekvienos valstybės narės vidaus struktūrai, skatinti aktyviau pasirašyti Merų paktą arba padidinti partnerių, galinčių kitaip prisidėti prie panašių tikslų įgyvendinimo, skaičių. Mažesnes savivaldybes reikėtų informuoti apie galimybę burtis į regioninius tinklus;
9. todėl ragina regionų ir vietos lygio valdžios institucijas būti lygiavertėmis nepakeičiamomis partnerėmis įgyvendinant Merų paktą ir su ES klimato kaita susijusius išpareigojimus;
10. teigiamai vertina teisinės sistemos pažangą, pasiektą rengiant energetikos ir klimato kaitos paketą, kuris suteiks teisinį saugumą ir sudarys veiklos, kurios bus imamasi pagal Merų paktą, pagrindą. Tačiau reikėtų daugiau aktyvumo ES lygiu norint įgyvendinti valstybių narių išpareigojimą 20 proc. sumažinti energijos suvartojimą;
11. apgailestauja, kad į 2008 m. energetikos ir klimato kaitos paketą nepavyko įtraukti privalomo energijos vartojimo efektyvumo tikslo, kuris yra trūkstama grandinės dalis norint pasiekti būtiną CO₂ mažinimą, ir
12. pabrėžia, kad nesant struktūrinio pagrindo, kuriame tikslai būtų numatyti ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, Merų pakto nepakaks norint pasiekti mažiausiai 20 proc. išlākų sumažinimo tikslą, kurį pasirašiusieji išpareigojo įgyvendinti. Svarbu, kad vietos ir regionų valdžios institucijos dalyvautų nustatant tikslus klimato ir energijos srityse, kad būtų priimtos konkrečios priemonės šiems tikslams pasiekti ir kad būtų numatytas tinkamas finansavimas;
13. dar kartą pakartoja anksčiau RK priimtų šios srities klausimus nagrinėjančių nuomonių nuostatas ⁽³⁾. Regionai, kaip ir miestai, vaidina pagrindinį vaidmenį energetikos srityje, kadangi yra atsakingi už daugelį veiklos sričių, susijusių su planavimu, leidimais, investicijomis, viešaisiais pirkimais, gamyba ir vartojimu. Transportas, būstas ir visuomeniniai pastatai bei visuomeninio apšvietimo infrastruktūra, kuriuos planuoja ir teikia vietos ir regionų valdžios institucijos, yra tos sritys, kuriose galima gerokai sumažinti išmetamą CO₂ ir sutaupyti daug energijos;

Regionų valdžios institucijų vaidmuo

13. dar kartą pakartoja anksčiau RK priimtų šios srities klausimus nagrinėjančių nuomonių nuostatas ⁽³⁾. Regionai, kaip ir miestai, vaidina pagrindinį vaidmenį energetikos srityje, kadangi yra atsakingi už daugelį veiklos sričių, susijusių su planavimu, leidimais, investicijomis, viešaisiais pirkimais, gamyba ir vartojimu. Transportas, būstas ir visuomeniniai pastatai bei visuomeninio apšvietimo infrastruktūra, kuriuos planuoja ir teikia vietos ir regionų valdžios institucijos, yra tos sritys, kuriose galima gerokai sumažinti išmetamą CO₂ ir sutaupyti daug energijos;

⁽¹⁾ Andris Piebalgs: „Pačių naujoviškiausių idėjų ir projektų, kaip spręsti visuotinio atšilimo problemą, mes iš tiesų sulaukiame iš regionų ir miestų.“, RK balandžio mėn. forumas.

⁽²⁾ EP pranešime dėl efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano: išnaudoti potencialą (2007/2106(INI)) pabrėžiamas „vietos ir regioninių energijos agentūrų vaidmuo veiksmingai įgyvendinant efektyvaus energijos vartojimo priemones“.

⁽³⁾ Regionų komiteto nuomonė „Pasaulio klimato kaitos apribojimas 2 laipsniais Celsijaus ir aviacijos įtraukimas į prekybos apyvartinius taršos leidimus sistemą“, DEVE-IV-015.

14. pabrėžia poveikį, kurį pagrindinis vartojimo prekių ir gamtinių išteklių, pavyzdžiui, vandens, suvartojimo mažinimo tikslas turės išmetamų teršalų ir energijos naudojimo mažinimui. Regionai daugeliu atvejų gali daryti didesnę poveikį elgesio pokyčiams nei atskiros vietos valdžios institucijos, nes jie apima miesto ir kaimo vietas, todėl gali daryti poveikį gyventojams keisdami jų elgesį;

15. taigi pritaria, kad regionų vaidmuo yra pagrindinis, ir tikisi, kad atsakingos regionų valdžios institucijos paskatins daugelį jų teritorijoje esančių savivaldybių dalyvauti pakte;

16. mano, kad miestų veiksmų planus reikia parengti pagal regionų ir nacionalinius planus. Regioniniai planai galėtų būti vietos ir nacionalines iniciatyvas siejanti grandis, kuri užtikrintų vietos planų rengimo nuoseklumą. Svarbu, kad veiksmų planuose būtų numatytos konkrečios finansinės, techninės, teisinės ir vertinimo priemonės, žmogiškieji išteklių ir grafikas siekiamiems tikslams įgyvendinti;

17. primena, kad regionų padėtis labai skirtinga, kad tam tikros sistemos, sektoriai ir regionai gali labiau pajusti klimato kaitos padarinius ir kad prisitaikymo galimybės, kurios įvairių sektorių ir regionų atveju yra nevienodos, glaudžiai susijusios su socialiniu ir ekonominiu vystymusi; šiuo požiūriu regionai ir vietos valdžios institucijos turi atlikti svarbų vaidmenį;

18. palankiai vertina Merų pakto gairių nustatymo aspektą ir pabrėžia lyderio vaidmenį, kurį regionai galėtų atlikti nustatant vietos galimybes imtis veiksmų, dalijantis geriausia patirtimi, nustatant projekto partnerius, skirstant lėšas, įvertinant pažangą ir skleidžiant informaciją apie sėkmingą veiklą. Vietos iniciatyvos turi būti integruotos į regionų ar nacionalines sistemas siekiant padidinti jų poveikį ir sudaryti galimybes užmegzti partnerystes. Be to, jiems turėtų būti suteikta laisvė patiems nusistatyti sudėtingus tikslus, kurie peržengtų net nacionalinių programų ribas;

19. supranta kad Merų pakto sėkmės arba žlugimo veiksnys bus svarbus partnerystės, išsipareigojusių imtis priemonių, mastui. Siekiant veiksmingai įgyvendinti priemones, jos turi būti pakankamai didelio masto, kad galėtų daryti poveikį, bet pakankamai mažos, kad būtų užtikrinta vietos atsakomybė. Kadangi didieji miestai gali pasiekti masto ekonomiją, regionai šiuo aspektu gali padėti mažesnėms savivaldybėms ir kaimo valdžios įstaigoms spręsti labai svarbius iššūkius gerinant energijos vartojimo efektyvumą, skatinant naudoti tvarios energijos šaltinius ir mažinant CO₂ išmetimą;

20. primena Komisijai svarbų regionų ir miestų vaidmenį darant poveikį energijos rinkoms. Regionai ir miestai yra stambūs šilumos ir elektros gamintojai ir šilumos bei elektros tiekėjai per, pavyzdžiui, kombinuotas šilumos ir energijos gamybos sistemas bei komunalines atliekų perdirbimo sistemas: energija iš atliekų, anaerobinis pūdimas ir kietasis atgautasis

kuras, kartu plėtoti atsinaujinančios energijos ir alternatyvios energijos, kurią vartojant būtų išmetama mažai šiltnamio dujų, šaltinius;

21. todėl Merų paktas turėtų būti atnaujintas, sudarant galimybę visoms subnacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant regionus, tapti jo narėmis, siekiant didžiausios įmanomos teritorinės aprėpties, įskaitant ir kaimo vietas, kurios patiria didelių problemų, susijusių su energijos vartojimo efektyvumu, atsinaujinančios energijos šaltinių skatinimu ir išmetamo CO₂ kiekio mažinimu. Merų paktas turėtų būti koordinuojamas su kitomis panašiomis nacionalinėmis iniciatyvomis;

Merų pakto uždaviniai

22. dar kartą pabrėžia, kad remia Merų pakto tikslus ir jo veiklos sritis, įskaitant energijos paklausos ir vartojimo mažinimą, tvarios ir saugios energijos tiekimo vystymą skatinant atsinaujinančios energijos šaltinius ir didinant produktų energijos efektyvumą;

23. primygtinai reikalauja, kad išmetamųjų teršalų mažinimo priemonės būtų orientuotos į ilgalaikį tvarumą, ir taip kokybės kriterijai būtų susieti su tikslais užtikrinti, kad būtų garantuotas tvarumas;

24. pabrėžia, kad siekiant ilgalaikio Merų pakto poveikio, jis turi būti įtvirtintas jį pasirašiusių valdžios institucijų įstatuose, išsipareigojimais ir tikslais būtų apsaugoti nuo vėlesnio trukdymo ir susilpnėjimo dėl galimų politinio vadovavimo, administracinių arba sienų pokyčių;

25. pabrėžia, kad dėl trumpalaikių biudžetinių sunkumų regionai ir miestai, priėmę vidutinės trukmės bei ilgalaikius sprendimus dėl investicijų ir politikos, turės pagerinti savo energijos vartojimo efektyvumą, skatinti naudoti atsinaujinančios energijos šaltinius ir mažinti išmetamo CO₂ kiekį, ir į tai turėtų būti atsižvelgta nustatant nacionalinius veiklos įvertinimo tikslus;

26. atsižvelgdamas į tai, kad nėra vienos, visose ES valstybėse narėse vartojamos mero arba regiono apibrėžties, Merų pakto pavadinimu ir jo taikymo sritimi siūlo užtikrinti, kad ir kiti organai galės prisijungti ir jiems nebus daroma kliūčių jį pasirašyti;

27. pabrėžia pastarųjų metų pažangos ES miestuose ir regionuose skirtumus mažinant išmetamą CO₂ kiekį ir energijos suvartojimą bei tai, kad kai kurie pažangos pradininkai jau pasiekė daugiau nei lengvai pasiekiami rezultatai. Atsižvelgti reikia ir į energijos vartojimo, ir į gamybos intensyvumo bei su tuo susijusio šiltnamio dujų išmetimo skirtumus valstybėse narėse ir už jų ribų, ypač miesto ir kaimo vietovėse;

Tolesni pasiūlymai dėl Merų pakto

28. ragina suteikti paramą rengiant pagrindines išmetimo mažinimo trajektorijas bei pateikti aiškias rekomendacijas, kaip bus pranešami išmetimų duomenys ir kaip jie turės būti vertinami. Tai yra būtina palyginimui ir etalonų nustatymui;

29. kad būtų išvengta klaidų kartojimo, nustatant etalonus siūlo įtraukti ne tik nesėkmingus, bet ir sėkmės pavyzdžius. Šiuos pavyzdžius turėtų būti galima taikyti tiesiogiai, todėl reikėtų pateikti išsamią informaciją apie visas iniciatyvas, įskaitant biudžetą. ES turėtų pasinaudoti JAV merų konferencijoje bei įgyvendinant Šiaurės Rytų ir Vidurio Atlanto regionų šiltnamio dujų iniciatyvą (JAV) įgyta patirtimi;

30. daug miestų ir savivaldybių priklauso regioniniams arba nacionaliniams tinklams, turintiems parengtas metodikas ir apskaitos sistemas, todėl RK siūlo Merų pakte apsvarstyti šių metodikų naudojimą kartu stengiantis suderinti pranešimų apie išmetamus teršalus teikimo ir vertinimo priemones vidutinės trukmės laikotarpiu. Taip būtų išvengta tų pačių metodų išradinėjimo ir būtų skatinamas aktyvesnis dalyvavimas Merų pakto veikloje. Siekiama, kad didžioji į esamus tinklus įtrauktų savivaldybių dalis pasirašytų Merų paktą;

31. siūlo nustatyti tokius Merų pakto terminus, kurie prieš rengiant veiksmų planus leistų valstybėms narėms pasidalinti pažangos kriterijais ir esamomis iniciatyvomis, laikomomis geriausia patirtimi. Taip būtų galima pasinaudoti šia gerąja praktika rengiant miestų ir regionų veiksmų planus;

Su ES energijos efektyvumo tikslais susiję uždaviniai

32. pabrėžia Europos ir nacionalinių aplinkybių svarbą vietos lygio veiksmų sėkmei ir atkreipia dėmesį į Komisijos nesugebėjimą vykdyti ir atnaujinti 2006 m. energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planą. Veiksmų planas bus reikalingas norint valstybėms narėms bei jų regionams ir miestams suteikti paskatų siekiant didesnio efektyvumo nei nustatytas 20 proc. ES tikslas;

33. pakartoja birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos pareikštą raginimą Europos Komisijai ir valstybėms narėms spartinti veiksmų plano įgyvendinimą ir apsvarstyti galimybę jį persvarstyti;

34. ragina nustatyti tiesioginį ryšį tarp nacionalinių ir regionų energijos veiksmų planų, kadangi jie yra būtina grandis, siejanti nacionalinius tvarios energijos planus su miestų ir savivaldybių tvarios energijos planais. Svarbu, kad vietos ir regionų valdžios institucijos dalyvautų nustatant tikslus klimato ir energijos srityse, kad būtų priimtose konkrečios priemonės šiems tikslams pasiekti ir kad būtų skiriamas tinkamas finansavimas;

35. ragina priderinti ES paramos ir finansavimo programas suteikiant prioritetą tvarios energijos vartojimo skatinimui, pavyzdžiui, nuo 3 proc. iki 5 proc. padidinti procentinę regioninio finansavimo dalį, skirtą pagerinti gyvenamųjų pastatų energijos efektyvumą. EIB paskolos turėtų būti lengvai priimanamos vietos ir regionų valdžios institucijoms, norinčioms investuoti į energijos vartojimo efektyvumo programas; skatinti naudoti atsinaujinančios energijos šaltinius ir mažinti išmetamo CO₂ kiekį;

36. todėl siūlo, atliekant ES finansavimo programų laikotarpio vidurio peržiūrą, apsvarstyti, kaip visos programos galėtų būti pritaikytos remti energijos vartojimo efektyvumą ir užtikrinti, kad regionai ir miestai galėtų dalyvauti energijos vartojimo efektyvumo gerinimo programose, skatinti naudoti atsinaujinančios energijos šaltinius ir mažinti išmetamo CO₂ kiekį. Taigi, pavyzdžiui, galimuose pakeitimuose be regioninio ir sanglaudos finansavimo, skirto remti gyvenamųjų pastatų energijos efektyvumą, padidinimo turėtų būti numatytos didesnės investicijos remti naujų technologijų komercializaciją pagal 7-ąją bendrąją programą. Būtina ir valstybės pagalbos nuostatų peržiūra siekiant sudaryti sąlygas imtis pramonės permainų ir energijos transformacijos skatinimo priemonių;

37. ragina Komisiją toliau rengti ir sparčiau svarstyti priemones, kurios galėtų padėti miestams ir regionams daryti poveikį elgesio pokyčiams, pavyzdžiui, remiant ir klasifikuojant efektyviai energiją naudojančius produktus;

38. yra įsitikinęs, kad regionams ir miestams būtų lengviau pasiekti ir viršyti nustatytą 20 proc. energijos vartojimo efektyvumo tikslą iki 2020 m., jei jis būtų privalomas, o Energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planas būtų atnaujintas į tai atsižvelgiant ir numatant valstybėms narėms galimybę apsvarstyti savo nacionalinius veiksmų planus iš naujo ir įtraukti į juos šį tikslą.

2008 m. lapkričio 26 d., Briuselis

Regionų komiteto
pirmininkas
Luc VAN DEN BRANDE